

АУТИЗМ У ДІТЕЙ:

ЩО ПОВИННІ ЗНАТИ БАТЬКИ

«Я – винахідник, який вимушений вчитися дивним чином спілкуванню в іншій культурі..., якщо я потрапляю в нову соціальну ситуацію, починаю «сканувати» свою пам'ять щодо схожого попереднього досвіду».

Темп Грендін

Відчужений, мовчазний, заглиблений в себе... Погодьтеся, як правило, ці епітети не підходять для опису звичайних дітей. Але, як відомо, в кожному правилі є винятки. Діти-аутисти люблять самотність, майже не розмовляють, уникають спілкування. Спробуємо зрозуміти, чому ці діти відрізняються від своїх однолітків і чи можна перемогти цю загадкову хворобу?

Діагноз «аутизм» викликає у батьків жах і розпач. Особливо, зважаючи на те, що дитина деякий час може виглядати цілком здоровою і ніяких ознак хвороби не демонструє. Але поступово накопичуються тривожні сигнали, розвиток загальмовується і стає зрозуміло, що потрібна консультація. Діти-аутисти заглиблені в себе, схильні до стереотипії (повторення однакових рухів), автоагресії.

Аутизм — це досить поширений на сьогодні діагноз. Дітей з цим захворюванням часто називають «діти дощу». Аутисти відірвані від реальності, і складається враження, що вони живуть в якомусь іншому світі. Незважаючи на те що аутизм сам по собі належить до психічних захворювань, він далеко не завжди негативно впливає на інтелект маляти, і серед аутистів часом зустрічаються особливо обдаровані в розумовому розвитку діти. У чому ж криються причини виникнення аутизму у дітей і як це проявляється?

СИМПТОМИ АУТИЗМУ В ДИТИНИ

АУТИЗМ має величезну кількість різноманітних проявів. Діагностувати аутизм у дітей, симптоми якого проявилися в дитячому віці, зазвичай досить важко. Існує ряд **«СИГНАЛІВ»**, які повинні насторожити батьків дитини. Перерахуємо деякі з них:

Не усвідомлює, що відбувається навколо неї

Хаотично махає руками

Обертаються навколо себе

Їсть неістівні предмети:
листя, пластилін, штори

Може завдавати собі пошкоджень

Уникає візуального контакту

Не проявляє інтересу до ігор інших дітей

Не цікавиться грою в «ку-ку» або іншими інтерактивними іграми

Противиться, коли батьки тримають її на руках, обіймають або цілують

Не переносить гучних звуків

Відсутність почуття страху

Притаманна стереотипність рухів

**З труднощами вдається
втримувати рівновагу**

Не любить нових вражень

**Не помічає, коли батьки йдуть
та повертаються з роботи**

**Може бути жорстокою з
рідними**

**Не протягує руки у відповідь на
бажання батьків узяти її з
ліжечка**

Ходить на носочках

AUTISM

Характеристика дитини
може виглядати таким
чином:

- Ⓜ Замкнуті.
- Ⓜ Відчужені.
- Ⓜ Нетовариські.
- Ⓜ Усунені.
- Ⓜ Байдужі.
- Ⓜ Не вміють йти на контакт з навколишніми.
- Ⓜ Постійно вчиняють стереотипні механічні рухи.
- Ⓜ Бідний словниковий запас. У промові ніколи не вживають займенник «Я». Про себе вони завжди кажуть у другій або третій особі.

ПРИЧИНИ АУТИЗМУ

Психічний розлад під назвою «аутизм» у більшості випадків проявляється у віці до 3 років. Причини раннього дитячого аутизму найчастіше ховаються в генетичних особливостях. Вирішальним чинником у виникненні захворювання зазвичай є спадковість. Якщо в родині хтось мав такий діагноз, існує 5-10 % ризику, що новонароджена дитина також буде хворою на аутизм. Причина аутизму у дітей — це певний збій у генах, що відповідають за синаптичність зв'язку головного мозку.

Також причиною розвитку аутизму у дитини можуть стати і зовнішні фактори, наприклад, ускладнення під час вагітності і важкі захворювання, перенесені жінкою в цей період.

Раніше існувала ще одна теорія, яка пояснювала аутизм, причиною виникнення якого вважалося проведення вакцинації дітей, проте на сьогодні вона визнана помилковою.

Більш схильні до такого захворювання, як аутизм, діти чоловічої статі — серед дівчаток відсоток аутистів порівняно низький.

Що робити?

Якщо батькам стають помітними перераховані вище ознаки аутичного типу розвитку, то обов'язково потрібно звернутися до дитячого психіатра, щоб пересвідчитися, наскільки ці особливості розвитку дитини дають підставу для більш детального обстеження. Діагноз «ранній дитячий аутизм» може бути поставлений тільки фахівцем - дитячим психоневрологом після ретельного обстеження малюка. Якщо цей діагноз дитині поставлений, то батькам потрібно визначитися з програмою подальшого навчання та розвитку малюка. Для цього важливо проконсультуватися у спеціального психолога чи корекційного педагога, які мають досвід роботи з такими дітьми, можуть надати розгорнуту характеристику стану психічного розвитку дитини, а також визначити форми і

напрями корекційних занять з дитиною.

Іноді трапляється так, що батьки дитини з синдромом аутизму намагаються ізолювати її від суспільства, але це є грубою помилкою, оскільки дитина з аутизмом, як ніхто інший, потребує соціалізації. Такі діти не повинні відчувати нестачі в спілкуванні з однолітками. Найкраще, якщо малюк - аутист буде ходити не в інтернат, а у відкритий дитячий садок або школу, де Вашу дитину зможуть прийняти. Таких шкіл в Україні поки що небагато, але вони існують.

Основою успішного подолання аутизму є виконання в домашніх умовах та в умовах спеціальних центрів індивідуальної програми реабілітації хворої дитини. Природно, головне завдання тут лягає на плечі батьків. Тому першорядним кроком має стати ПРИЙНЯТТЯ того, що їх дитина страждає на аутизм. Адже вона

не психічно хвора людина, у неї просто "інший спосіб бачення світу", їй трохи важче висловити свої почуття. Ось тут і потрібно їй допомогти, підтримати, навчити.

За умови правильного, наполегливого підходу до виконання лікувальної (реабілітаційної) програми діти, хворі на аутизм, показують відмінні результати і можуть значною мірою відновлюватися, адаптуватися до нормального життя. Нерідко вони володіють даром або талантом у якійсь сфері мистецтва або знання.

Гіперчуттєвість до звуків та дотиків, затримка мовленнєвого розвитку, нерівноваженість. Такі проблеми розвитку дітей з аутизмом постають перед батьками особливих дітей.

Інтелектуальний розвиток цих малюків досить різноманітний. Серед них можуть бути діти з нормальним, прискореним, різко затриманим і нерівномірним розумовим розвитком. Відзначається також як часткова або загальна обдарованість, так і розумова відсталість.

І, наостанок, найголовніше, що повинні знати і пам'ятати батьки дітей з аутизмом, це те, що діагноз «аутизм у дитини» - це не вирок, оскільки своєчасне встановлення діагнозу і призначення адекватного лікування допоможуть впоратися з проблемою в найкоротші терміни.

ПОРАДИ БАТЬКАМ ДИТИНИ

Основним орієнтиром розвитку дитини з аутизмом має бути різноманітне, емоційно насичене спілкування з нею батьків. Батьки мають розмовляти з дитиною-аутистом більше, ніж зі здоровою .

1. Постійно привертайте увагу дитини до своїх дій. Купаючи, одягаючи, оглядаючи дитину, не мовчіть і не ігноруйте її, а, навпаки, постійно лагідно стимулюйте до наслідування. Виховуйте інтерес дитини до зовнішнього світу.
2. Сприяйте більш легкому проходженню дитиною моменту фізичного відриву від себе для того, щоб запобігти прояву важких форм «почуття краю», коли дитина стає абсолютно нестриманою, некерованою, неслухняною. Формуйте в малюка «відчуття краю» для того, щоб він поступово переставав лякатися нового в навколишньому середовищі.

3. На всіх етапах встановлення контакту підбирайте безпечну дистанцію для спілкування і ненав'язливо демонструйте власну готовність до контакту, щоразу обов'язково починаючи з того психічного рівня, на якому знаходиться дитина.
4. Під час тактильного контакту з дитиною говоріть їй про свої почуття, включаючи навіть прояви гніву на її опір. При цьому враховуйте, що аутична дитина здатна розуміти ваші почуття і мовлення. Важливо продовжувати усувати дитячий опір такими стимулами, які для неї є емоційно надчутливими, дискомфортними (довгий поцілунок, шепіт у вухо тощо).
5. Застосовуйте (як можливий) метод мобілізації дитини до гри без усіляких вимог і інструкцій лише з метою налагодження емоційно сприятливого, довірливого контакту, навіть не зважаючи на те, що дитина може не звертати на вас увагу.
6. Навчайтеся зчитувати її елементарні спроби вступати з вами в контакт і посмішкою (лагідним голосом, ніжним поглядом, обіймами, багаторазовим повторенням її імені тощо) заохочуйте дитину до продовження цього контакту.
7. Враховуйте важливість використання різноманітного яскравого одягу і прикрас (окуляри, капелюхи, намисто тощо), що викликатиме на себе орієнтовані реакції дитини, стимулюючи її дослідницькі дії і привертаючи її увагу до вас.
8. Формуйте уявлення про поняття: рідні, близькі, знайомі, чужі люди, правила поведінки з різними категоріями людей; за можливості, вдома облаштуйте родинний куточок, в якому помістіть «дерево роду», фотографії та відео сімейних подій;

створюйте умови для вправлення в налагодженні взаємин з людьми різного віку та статі;

9. Знайомте з різними джерелами інформації (книги, журнали, телебачення, радіо, комп'ютер); покажуйте їхню роль в житті людей. Сімейне читання може допомогти налагодити емоційний контакт з дитиною і прищепити їй навички соціальної поведінки. Окрім сімейного читання, батьки можуть використовувати і метод спільного малювання, під час якого вони також активно описують словами все, що малюють, терпляче пояснюють дитині послідовність малювання, називають кожну деталь.

10. Розвивайте відчуття приналежності різних предметів навколишнього середовища, здійснюючи це з урахуванням труднощів розуміння аутичною дитиною зверненого мовлення. Спочатку слід розвивати в малюка вміння обстежувати навколишнє середовище і орієнтуватися в його предметному світі.

11. Формуйте в дитини вміння регулювати дії при виборі предмету для ігор, отримати його в руки, використати для досягнення простого результату. При цьому, за допомогою простих завдань, важливо вчити дитину результативним діям.

12. Закінчуйте формування в дитини вміння регулювати свої дії тоді, коли вона зможе затримувати або хоча б відтермінувати виконання свого бажання заради іншої мети. Наприклад, маля дуже хоче гратися з м'ячем у кімнаті. У цьому разі важливо, щоб дорослий нагадав дитині про те, що в кімнаті можна розбити скло у вікні. Таке пояснення-

попередження, зрозуміло, може сприяти тому, що дитина утримається від задуманої гри.

Слід пам'ятати про п'ять «НЕ»:

- *Не говорити голосно.*
- *Не робити різких рухів.*
- *Не дивитись пильно в очі дитині.*
- *Не звертатись прямо до дитини.*
- *Не бути занадто активним і нав'язливим.*

Отже, тісне спілкування, постійні розмови з дитиною, пояснення всього, що відбувається, розвиває емоційно-чуттєві якості маленької людини, і з часом вона навчиться спілкуватися з близькими, висловлювати свої почуття й емоції за допомогою слів.

Виховання малюка, котрий страждає раннім дитячим аутизмом, має свої специфічні особливості і потребує багато часу і сил.

Потрібно постійно займатися з дитиною, у жодному разі не пускаючи це на самоплив, інакше розвиток психоемоційної сфери дитини зупиниться або відкотиться на початковий рівень.

Виховання малюка, котрий страждає раннім дитячим аутизмом, має стати способом життя сім'ї, в якій є місце добру, терпінню і великій любові до дитини.